TIESAS SPRIEDUMS (ceturtā palāta)

2024. gada 21. novembrī*

Apelācija – Kopējā tirdzniecības politika – Pasākumi, kuru mērķis ir nodrošināt Eiropas Savienības tiesību īstenošanu saskaņā ar starptautiskās tirdzniecības noteikumiem – Regula (ES) Nr. 654/2014 – Īstenošanas regula (ES) 2018/886 – Muitas savienība – Regula (ES) Nr. 952/2013 – Savienības Muitas kodekss – Valstu muitas dienestu pieņemtie lēmumi attiecībā uz saistošu izziņu par izcelsmi (SII) – Deleģētā regula (ES) 2015/2446 – Atsevišķu *Harley-Davidson* motociklu nepreferenciālas izcelsmes noteikšana – Jēdziens "pārstrādes vai apstrādes darbības, kuras nav ekonomiski pamatotas" – Eiropas Komisijas īstenošanas lēmums par SII lēmumu atcelšanu – Pilnvaru deleģēšana – Tiesiskā paļāvība – Tiesības uz labu pārvaldību – Tiesības tikt uzklausītam

Lietā C-297/23 P

par apelācijas sūdzību atbilstoši Eiropas Savienības Tiesas statūtu 56. pantam, ko 2023. gada 11. maijā iesniegusi

Harley-Davidson Europe Ltd, Oksforda (Apvienotā Karaliste),

Neovia Logistics Services International NV, Vilvorde [*Vilvorde*] (Beļģija),

ko pārstāv *E. Righini*, *avvocato*, un *S. Völcker*, *Rechtsanwalt*,

apelācijas sūdzības iesniedzējas,

otra lietas dalībniece –

Eiropas Komisija, ko pārstāv *F. Clotuche-Duvieusart*, *M. Kocjan* un *F. Moro*, pārstāves,

atbildētāja pirmajā instancē,

TIESA (ceturtā palāta)

šādā sastāvā: Tiesas priekšsēdētājs K. Lēnartss [*K. Lenaerts*], kas pilda ceturtās palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši K. Likurgs [*C. Lycourgos*] (referents), trešās palātas priekšsēdētājs, S. Rodins [*S. Rodin*], N. Jēskinens [*N. Jääskinen*] un O. Spinjana-Matei [*O. Spineanu-Matei*],

ģenerāladvokāte: J. Kokote [*J. Kokott*],

* Tiesvedības valoda – angļu.

sekretārs: A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus 2024. gada 30. maija tiesas sēdē,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Apelācijas sūdzībā *Harley-Davidson Europe Ltd* un *Neovia Logistics Services International NV* lūdz atcelt Eiropas Savienības Vispārējās tiesas 2023. gada 1. marta spriedumu *Harley-Davidson Europe* un *Neovia Logistics Services International*/Komisija (T-324/21, turpmāk tekstā – "pārsūdzētais spriedums", EU:T:2023:101), ar kuru Vispārējā tiesa noraidīja to prasību atcelt Komisijas Īstenošanas lēmumu (ES) 2021/563 (2021. gada 31. marts) par konkrētu lēmumu attiecībā uz saistošu izziņu par izcelsmi spēkā esamību (OV 2021, L 119, 117. lpp.; turpmāk tekstā – "apstrīdētais lēmums"), kas adresēts Beļģijas Karalistei.

Atbilstošās tiesību normas

Starptautiskās tiesības

2 Līguma par Pasaules Tirdzniecības organizācijas (PTO) izveidošanu (OV 1994, L 336, 3. lpp.) 1.A pielikumā ietvertā Līguma par izcelsmes noteikumiem (OV 1994, L 336, 144. lpp.) 2. pantā noteikts:

"Līdz brīdim, kamēr izcelsmes noteikumu harmonizēšanas darba programma [..] ir pabeigta, Dalībvalstis nodrošina, ka:

[..]

b) neskatoties uz tirdzniecības politikas pasākumu vai aktu, ar ko tās ir saistītas, to izcelsmes noteikumi netiek izmantoti kā instrumenti, lai tieši vai netieši sasniegtu tirdzniecības mērķus;

c) izcelsmes noteikumi paši nerada ierobežojošu, postošu vai traucējošu ietekmi uz starptautisko tirdzniecību. Tie neuzliek nepamatoti stingras prasības vai nepieprasa noteikta nosacījuma izpildi, kas nav saistīts ar ražošanu vai pārstrādi, kā priekšnoteikumu izcelsmes valsts noteikšanai. Tomēr izmaksas, kas nav tieši saistītas ar ražošanu vai pārstrādi, var tikt ietvertas, lai piemērotu *ad valorem* procentu kritēriju [..];

[..]."

Savienības tiesības

Tiesiskais regulējums muitas jomā

– *Kopienas Muitas kodekss*

3 Padomes Regulas (EEK) Nr. 2913/92 (1992. gada 12. oktobris) par Kopienas Muitas kodeksa izveidi (OV 1992, L 302, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "Kopienas Muitas kodekss") 25. pants formulēts šādi:

"Jebkura pārstrāde vai apstrāde, par kuru ir konstatēts vai par kuru noskaidrotie fakti apstiprina pieņēmumu, ka tās vienīgais nolūks ir apiet [Eiropas] Kopienā pastāvošos noteikumus par precēm no konkrētām valstīm, nekādos apstākļos nedrīkst būt par iemeslu tās valsts, kurā tās ražotas, izcelsmes piešķiršanai precēm [..]."

– *Savienības Muitas kodekss*

4 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) Nr. 952/2013 (2013. gada 9. oktobris), ar ko izveido Savienības Muitas kodeksu (OV 2013, L 269, 1. lpp.; turpmāk tekstā – "Savienības Muitas kodekss"), 9. un 55. apsvērumā noteikts:

"(9) Savienības pamatā ir Muitas savienība. Gan Savienības uzņēmēju, gan muitas dienestu interesēs ir ieteicams pašreizējos tiesību aktus muitas jomā apkopot kodeksā. Minētajā kodeksā, kura pamatā ir iekšējā tirgus princips, vajadzētu būt iekļautiem vispārējiem noteikumiem un procedūrām, kas nodrošina Savienības līmenī pieņemtā tarifa un citu kopējās politikas pasākumu īstenošanu saistībā ar preču tirdzniecību starp Savienību un valstīm vai teritorijām, kas atrodas ārpus Savienības muitas teritorijas, ņemot vērā šo kopējo politikas jomu prasības. [..]

[..]

(55) Lai sasniegtu galvenos mērķus – ļaut Muitas savienībai darboties efektīvi un īstenot kopējo tirdzniecības politiku, saskaņā ar[LES] 5. pantā noteikto proporcionalitātes principu ir nepieciešami un piemēroti paredzēt vispārīgus noteikumus un procedūras, ko piemēro precēm, kuras tiek ievestas vai izvestas no Savienības muitas teritorijas. [..]"

5 Šā kodeksa 33. pantā paredzēts:

"1. Muitas dienesti pēc pieteikuma iesniegšanas pieņem lēmumus, [..] kas attiecas uz saistošu informāciju par izcelsmi [(turpmāk tekstā – "SII lēmumi")].

[..]

3. [..] SII lēmums ir spēkā trīs gadus no dienas, kad tas stājas spēkā.

[..]"

6 Saskaņā ar minētā kodeksa 34. panta 11. punktu:

"[Eiropas] Komisija var pieņemt lēmumus, ar ko lūdz dalībvalstīm atcelt [..] SII lēmumus, lai nodrošinātu pareizu un vienotu tarifu klasifikāciju vai preču izcelsmes noteikšanu."

7 Tā paša kodeksa 59. pantā paredzēts:

"Regulas 60. un 61. pantā ir noteikti noteikumi nepreferenciālas preču izcelsmes noteikšanai, lai piemērotu:

a) kopējo muitas tarifu [..];

b) pasākumus, kas nav tarifa pasākumi un kas paredzēti Savienības noteikumos, kuri reglamentē ar preču tirdzniecību saistītas īpašas jomas; un

c) citus Savienības pasākumus attiecībā uz preču izcelsmi."

8 Savienības Muitas kodeksa 60. pantā paredzēts:

"1. Preces, kas pilnībā iegūtas kādā valstī vai teritorijā, uzskata par precēm ar šīs valsts vai teritorijas izcelsmi.

2. Precēm, kuru ražošanā iesaistīta vairāk nekā viena valsts vai teritorija, par izcelsmes valsti uzskata valsti vai teritoriju, kurā ir notikusi to pēdējā nozīmīgā, ekonomiski pamatotā pārstrāde vai apstrāde šim nolūkam aprīkotā uzņēmumā, kura beidzas ar jauna produkta saražošanu vai ir svarīga tā ražošanas stadija."

9 Šī kodeksa 62. pantā noteikts:

"Komisija tiek pilnvarota pieņemt deleģētos aktus [..], paredzot noteikumus, atbilstīgi kuriem preces, kam ir nepieciešama nepreferenciālas izcelsmes noteikšana, lai piemērotu 59. pantā minētos Savienības pasākumus, tiek uzskatītas par tādām, kuras pilnībā iegūtas vienā valstī vai teritorijā vai kuru pēdējā būtiskā, ekonomiski pamatotā pārstrāde vai apstrāde šim nolūkam aprīkotā uzņēmumā, kas beidzas ar jauna produkta saražošanu vai ir svarīga tā ražošanas stadija, notikusi kādā valstī vai teritorijā, saskaņā ar 60. pantu."

– *Deleģētā regula (ES) 2015/2446*

10 Atbilstoši Komisijas Deleģētās regulas (ES) 2015/2446 (2015. gada 28. jūlijs), ar ko papildina Regulu (ES) Nr. 952/2013 attiecībā uz sīki izstrādātiem noteikumiem, kuri attiecas uz dažiem Savienības Muitas kodeksa noteikumiem (OV 2015, L 343, 1. lpp.) 21. apsvērumam:

"Lai novērstu manipulācijas ar ievesto preču izcelsmi nolūkā izvairīties no tirdzniecības politikas pasākumu piemērošanas, dažos gadījumos pēdējā būtiskā pārstrāde vai apstrāde nebūtu jāuzskata par ekonomiski pamatotu."

11 Deleģētās regulas 2015/2446 33. pants "Pārstrādes vai apstrādes darbības, kuras nav ekonomiski pamatotas ([Savienības Muitas] [k]odeksa 60. panta 2. punkts)" bija formulēts šādi:

"Ikvienu pārstrādes vai apstrādes darbību, kas veikta citā valstī vai teritorijā, uzskata par ekonomiski nepamatotu, ja, pamatojoties uz pieejamajiem faktiem, tiek konstatēts, ka šīs darbības mērķis bija izvairīties no tādu pasākumu piemērošanas, kas minēti [Savienības Muitas] [k]odeksa 59. pantā.

[..]

Attiecībā uz precēm, uz kurām neattiecas 22–01. pielikums, ja pēdējā apstrāde vai pārstrāde uzskatāma par ekonomiski nepamatotu, uzskata, ka preču pēdējā būtiskā ekonomiski pamatotā pārstrāde vai apstrāde, kas beidzas ar jauna produkta saražošanu vai ir svarīga tā ražošanas stadija, notikusi valstī vai teritorijā, kurā ir lielākās daļas materiālu izcelsme, ko noteic, pamatojoties uz materiālu vērtību."

Kopējās tirdzniecības politikas tiesiskais regulējums

– *Regula (ES) Nr. 654/2014*

12 Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 654/2014 (2014. gada 15. maijs) par Savienības tiesību īstenošanu starptautiskās tirdzniecības noteikumu piemērošanai un izpildei un ar kuru groza Padomes Regulu (EK) Nr. 3286/94, ar ko nosaka Kopienas procedūras kopējās tirdzniecības politikas jomā, lai nodrošinātu Kopienas tiesību īstenošanu saskaņā ar starptautiskās tirdzniecības noteikumiem, jo īpaši tiem, kas ieviesti Pasaules tirdzniecības organizācijas aizgādnībā (OV 2014, L 189, 50. lpp.), 3. pantā paredzēts:

"Šo regulu piemēro:

[..]

c) koncesiju vai citu saistību līdzsvara atjaunošanai, ko saskaņā ar 8. pantu PTO Nolīgumā par aizsardzības pasākumiem vai saskaņā ar citos starptautiskās tirdzniecības nolīgumos, tostarp reģionālos vai divpusējos nolīgumos, iekļautajiem noteikumiem par aizsardzības pasākumiem var būt tiesības veikt, ja trešā valsts piemēro aizsardzības pasākumu;

[..]."

13 Regulas Nr. 654/2014 4. pantā paredzēts:

"1. Ja ir vajadzīga rīcība, lai aizsargātu Savienības intereses 3. pantā minētajos gadījumos, Komisija pieņem īstenošanas aktus, ar ko nosaka atbilstīgus tirdzniecības politikas pasākumus. [..]

2. Atbilstīgi 1. punktam pieņemti īstenošanas akti atbilst šādiem nosacījumiem:

[..]

c) ja tiek atjaunots līdzsvars starp koncesijām vai citām saistībām saskaņā ar noteikumiem par aizsardzības pasākumiem, kas ietverti starptautiskās tirdzniecības nolīgumos, Savienības rīcība ir praktiski līdzvērtīga to koncesiju vai citu saistību apjomam, kuras ietekmējis aizsardzības pasākums, saskaņā ar nosacījumiem PTO Nolīgumā par aizsardzības pasākumiem vai

aizsardzības pasākumu noteikumiem, kas ietverti citos starptautiskās tirdzniecības nolīgumos, tostarp reģionālos vai divpusējos nolīgumos, saskaņā ar kuriem piemēro aizsardzības pasākumu;

[..].”

– *Īstenošanas regula (ES) 2018/724*

14 Komisijas Īstenošanas regulas (ES) 2018/724 (2018. gada 16. maijs) par konkrētiem tirdzniecības politikas pasākumiem attiecībā uz konkrētiem Amerikas Savienoto Valstu izcelsmes ražojumiem (OV 2018, L 122, 14. lpp.) 1. pants ir formulēts šādi:

“Komisija nekavējoties un katrā ziņā ne vēlāk kā 2018. gada 18. maijā rakstiski paziņo PTO Preču tirdzniecības padomei, ka, ja Preču tirdzniecības padome neiebilst, Savienība no 2018. gada 20. jūnija aptur [Vispārējo vienošanos par tarifiem un tirdzniecību (*GATT*)] 1994 tarifa koncesiju piemērošanu Savienoto Valstu importam attiecībā uz ražojumiem, kas ir uzskaitīti I un II pielikumā, lai būtu iespējams piemērot papildu muitas nodokļus Savienoto Valstu izcelsmes minēto ražojumu importam.”

– *Īstenošanas regula (ES) 2018/886*

15 Atbilstoši Komisijas Īstenošanas regulas (ES) 2018/886 (2018. gada 20. jūnijs) par konkrētiem tirdzniecības politikas pasākumiem attiecībā uz konkrētiem Amerikas Savienoto Valstu izcelsmes ražojumiem un ar ko groza Īstenošanas regulu (ES) 2018/724 (OV 2018, L 158, 5. lpp.), 1. pantam Savienība piemēro papildu muitas nodokļus dažu Amerikas Savienoto Valstu izcelsmes ražojumu importam Savienībā, tostarp motocikliem ar atgriezeniskās virzes kustības iekšdedzes virzuļmotoru, kura darba tilpums pārsniedz 800 cm^3. No Īstenošanas regulas 2018/886 2. panta izriet, ka šiem ražojumiem papildus līgtajai 6 % nodokļa likmei pirmajā posmā, sākot no 2018. gada 22. jūnija, tiek piemēroti papildu muitas nodokļi ar likmi 25 % apmērā un pēc tam – otrajā posmā, kas būtībā sākas vēlākais no 2021. gada 1. jūnija, – citi papildu muitas nodokļi 25 % apmērā.

Tiesvedības priekšvēsture

16 Tiesvedības priekšvēsture ir izklāstīta pārsūdzētā sprieduma 20.–38. punktā. Šīs tiesvedības vajadzībām tos var rezumēt šādi.

17 2018. gada jūnijā Amerikas Savienoto Valstu valdība ieviesa papildu muitas nodokļus ar 25 % un 10 % likmi attiecīgi par tērauda importu un alumīnija importu no Savienības, lai sekmētu un paplašinātu šo preču ražošanu valstī. Atbildot uz šo papildu muitas nodokļu ieviešanu, Komisija pieņēma Īstenošanas regulu 2018/886, ar ko paredz papildu muitas nodokļu piemērošanu dažu Amerikas Savienoto Valstu izcelsmes preču, tostarp motociklu ar atgriezeniskās virzes kustības iekšdedzes virzuļmotoru, kura darba tilpums pārsniedz 800 cm^3, importam.

18 *Harley-Davidson Inc.*, Amerikas uzņēmums, kas specializējas motociklu ražošanā, par šiem pēdējiem minētajiem papildu muitas nodokļiem uzzināja pēc šīs īstenošanas regulas publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

19 2018. gada 25. jūnijā *Harley-Davidson* iesniedza *Securities and Exchange Commission* (Vērtspapīru un biržas komisija, Amerikas Savienotās Valstis) ziņojumu, izmantojot veidlapu "Form 8-K Current Report" (turpmāk tekstā – "veidlapa 8-K"), lai informētu tās akcionārus par papildu muitas nodokļu piemērošanu, ko Savienība pieņēmusi ar Īstenošanas regulu 2018/886, kā arī par to ietekmi uz tās darbību.

20 Veidlapā 8-K *Harley-Davidson* it īpaši norādījusi:

"Eiropas Savienība ir uzlikusi muitas nodokļus dažādām Amerikas Savienotajās Valstīs ražotām precēm, tostarp *Harley-Davidson* motocikliem. Šie nodokļi, kas stājās spēkā 2018. gada 22. jūnijā, tika uzlikti, atbildot uz muitas nodokļiem, ko Amerikas Savienotās Valstis uzlika tēraudam un alumīnijam, kas tika eksportēti no [Savienības] uz Amerikas Savienotajām Valstīm.

Tālab [Savienības] muitas nodokļi par *Harley-Davidson* motocikliem, kas tiek eksportēti no Amerikas Savienotajām Valstīm, paaugstinājās no 6 % līdz 31 %. *Harley-Davidson* ieskatā šie muitas nodokļi radīs papildu izmaksas aptuveni 2200 [ASV dolāru (USD)] apmērā par motociklu, kas eksportēts no Amerikas Savienotajām Valstīm uz [Savienību].

[..]

Lai ilgtermiņā segtu šī tarifu sloga būtiskās izmaksas, *Harley-Davidson* īstenos plānu, kurā noteikts, ka [Savienībai] paredzēto motociklu ražošana no Amerikas Savienotajām Valstīm tiks pārcelta uz tās starptautiskajām ražotnēm ar mērķi izvairīties no tarifu sloga. *Harley-Davidson* plāno, ka ražošanas paplašināšanai starptautiskajās rūpnīcās būs nepieciešami papildu ieguldījumi, un tā var ilgt vismaz no 9 līdz 18 mēnešiem, līdz tiks pilnībā pabeigta."

21 Pēc veidlapas 8-K publicēšanas *Harley-Davidson* izvēlējās savu rūpnīcu Taizemē kā vietu atsevišķu Savienības tirgum paredzētu motociklu ražošanai.

22 *Harley-Davidson* vēlējās saņemt garantijas par šo motociklu izcelsmes valsts noteikšanu. Tādējādi *Harley-Davidson* un *Neovia Logistics Services International* – starpnieks, kas *Harley-Davidson* sniedz loģistikas pakalpojumus saistībā ar motociklu importu Savienībā caur Beļģiju, – 2019. gada 25. janvārī Beļģijas muitas dienestos kopīgi iesniedza divus pirmos oficiālos SII lēmumu pieteikumus attiecībā uz divām motociklu grupām. Vēlāk tika iesniegti trīs citi SII lēmumu pieteikumi attiecībā uz trim citām motociklu grupām.

23 2019. gada 31. janvārī Beļģijas dienesti piedalījās sanāksmē ar Komisiju par pirmajiem diviem SII lēmumu pieteikumiem. Pēc šīs sanāksmes Komisija sniedza neformālu atzinumu, saskaņā ar kuru veidlapā 8-K ietvertās informācijas dēļ ekonomiskā pamatojuma kritērijs Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta izpratnē varētu nebūt izpildīts. Neraugoties uz Beļģijas dienestu lūgumiem, Komisija tomēr nesniedza oficiālu atzinumu par to, vai šīs lietas faktiem ir piemērojama šī tiesību norma.

24 2019. gada 24. jūnijā, piemērojot Savienības Muitas kodeksa 33. panta 1. punktu, Beļģijas muitas dienesti pieņēma divus SII lēmumus, kuros tie atzina un apliecināja, ka abām pirmajos divos SII lēmumu pieteikumos minēto motociklu grupām, kas minētas šī sprieduma 22. punktā, ir Taizemes izcelsme. Trīs pārējos SII lēmumu pieteikumus, kas arī ir minēti šī sprieduma 22. punktā, Beļģijas muitas dienesti izskatīja vēlāk. Divus pirmos SII lēmumus minētie dienesti paziņoja Komisijai 2019. gada 21. augustā.

25 2020. gada 5. oktobrī Komisija informēja Beļģijas dienestus par nodomu lūgt tām atcelt abus pirmos SII lēmumus. 2020. gada 13. novembrī Beļģijas dienesti atbildēja Komisijai, ka iebilst pret šādu atcelšanas lūgumu. 2020. gada 23. decembrī Komisija sāka formālu procedūru apstrīdētā lēmuma pieņemšanai.

26 2021. gada 5. martā Komisija iesniedza apstrīdētā lēmuma projektu visām Savienības Muitas kodeksa komitejas Izcelsmes noteikšanas nodaļas valstu delegācijām atbilstoši rakstveida konsultēšanās procedūrai. Četras dalībvalstis nosūtīja apsvērumus par apstrīdētā lēmuma projektu un iebilda pret Komisijas šajā projektā izteikto atzinumu. 2021. gada 29. martā Komisija nosūtīja Savienības Muitas kodeksa komitejas Izcelsmes noteikšanas nodaļai pārskatu, kurā tā norādīja, ka 23 dalībvalstis, kuras nebija paudušas nostāju, klusēdamas ir izteikušas savu piekrišanu apstrīdētā lēmuma projektam.

27 2021. gada 31. martā Komisija pieņēma apstrīdēto lēmumu, kuru tā Beļģijas Karalistei paziņoja 2021. gada 6. aprīlī un kas nākamajā dienā tika publicēts *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, lūdzot Beļģijas dienestus atcelt abus pirmos SII lēmumus.

28 Apstrīdētā lēmuma 6., 7. un 9. apsvērumā Komisija norādīja:

> "(6) Pēc Eiropas Savienības tirdzniecības politikas pasākumu publicēšanas [*Harley-Davidson*] ar [Vērtspapīru un biržu darījumu komisijai] 2018. gada jūnijā iesniegto 8-K veidlapu [..] ziņoja par savu plānu Eiropas Savienības tirgum paredzētu atsevišķu motociklu ražošanu pārcelt no Amerikas Savienotajām Valstīm uz tā starptautiskajām ražotnēm citā valstī, lai izvairītos no Eiropas Savienības tirdzniecības politikas pasākumiem.
>
> (7) Pat ja izvairīšanās no tirdzniecības politikas pasākumiem var nebūt vienīgais ražošanas vietas maiņas mērķis, pamatojoties uz pieejamajiem faktiem, ir izpildīti [Deleģētās regulas 2015/2446] 33. panta pirmajā daļā minētie nosacījumi. Tādēļ pēdējā ražošanas valstī veiktās pārstrādes vai apstrādes darbības ir uzskatāmas par ekonomiski nepamatotām. Tādējādi motociklu nepreferenciālas izcelsmes noteikšana ir jābalsta uz minētā 33. panta trešo daļu.
>
> [..]
>
> (9) Tā kā tādu motociklu nepreferenciālas izcelsmes noteikšana, uz kuriem attiecas pielikumā minētie SII lēmumi, nav balstīta uz [Deleģētās regulas 2015/2446] 33. panta trešajā daļā paredzēto noteikumu, Komisija šo nepreferenciālas izcelsmes noteikšanu uzskata par nesaderīgu ar [Savienības Muitas kodeksa] 60. panta 2. punktu saistībā ar [Deleģētās regulas 2015/2446] 33. pantu."

29 Pēc apstrīdētā lēmuma pieņemšanas Beļģijas dienesti 2021. gada 16. aprīļa vēstulē, kas adresēta *Neovia Logistics Services International*, informēja apelācijas sūdzības iesniedzējas, ka tie atceļ piecus SII lēmumus, kas pieņemti attiecībā uz *Harley-Davidson* Taizemē ražoto motociklu importu Savienībā.

Prasība Vispārējā tiesā un pārsūdzētais spriedums

30 Prasībā Vispārējā tiesā *Harley-Davidson Europe* un *Neovia Logistics Services International* tostarp lūdza atcelt apstrīdēto lēmumu.

31 Šajā prasībā apelācijas sūdzības iesniedzējas izvirzīja sešus atcelšanas pamatus:

– pirmais attiecas uz pienākuma norādīt pamatojumu un konsultēšanās procedūras, kas tiek veikta pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas, pārkāpumu;

– otrais – uz acīmredzamu kļūdu vērtējumā;

– trešais – uz Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta kļūdainu interpretāciju un piemērošanu;

– ceturtais – uz Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta prettiesiskumu;

– piektais – uz Savienības tiesību vispārējo principu un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas pārkāpumu; un

– sestais – uz Komisijas pilnvaru ļaunprātīgu izmantošanu politiskiem mērķiem.

32 Ar pārsūdzēto spriedumu, noraidīdama visus sešus atcelšanas pamatus, Vispārējā tiesa minēto prasību noraidīja pilnībā.

Lietas dalībnieku prasījumi apelācijas tiesvedībā

33 Apelācijas sūdzības iesniedzēju prasījumi Tiesai ir šādi:

– atcelt pārsūdzēto spriedumu;

– atcelt apstrīdēto lēmumu un

– piespriest Komisijai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, kas tām radušies gan Tiesā, gan Vispārējā tiesā.

34 Komisijas prasījumi Tiesai ir šādi:

– apelācijas sūdzību noraidīt un

– piespriest apelācijas sūdzību iesniedzējām atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

Par apelācijas sūdzību

35 Apelācijas sūdzības pamatojumam apelācijas sūdzības iesniedzējas izvirza trīs pamatus, no kuriem pirmais attiecas uz Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta kļūdainu interpretāciju, otrais, kas iesniegts pakārtoti, ir balstīts uz Savienības Muitas kodeksa 62. pantā paredzētā pilnvarojuma pārsniegšanu un trešais – uz tiesību uz labu pārvaldību pārkāpumu.

Par pirmo pamatu, kas attiecas uz Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta kļūdainu interpretāciju

Lietas dalībnieku argumenti

36 Pirmais apelācijas sūdzības pamats, kas iedalīts trīs daļās, attiecas uz to, kā Vispārējā tiesa ir interpretējusi Deleģētās regulas 2015/2446 33. pantu.

37 Šī pamata pirmajā daļā apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka Vispārējā tiesa nav ņēmusi vērā šīs tiesību normas mērķi un kontekstu.

38 Minētās tiesību normas mērķis esot precizēt Savienības Muitas kodeksa 60. panta 2. punkta saturu, kurā preces izcelsme esot definēta, izmantojot faktisku kritēriju, proti, noteikt pēdējo valsti vai teritoriju, kurā tika iegūta būtiska pievienotā vērtība. Vispārējā tiesa šo objektīvo kritēriju esot pārveidojusi par subjektīvu kritēriju, ļaujot Komisijai veikt hierarhisku vērtējumu par subjektīviem elementiem.

39 Kopienas Muitas kodeksa 25. pants, kas ir balstīts uz subjektīvu kritēriju, ticis atcelts tajā radušos sistēmisku problēmu un īstenošanas grūtību dēļ. Apelācijas sūdzības iesniedzējas uzskata, ka šis kritērijs bija tiesiskās nedrošības faktors un bija pretrunā Līguma par izcelsmes noteikumiem 2. pantam, kurā ir aizliegts tos izmantot kā instrumentus, kas paredzēti, lai veicinātu tirdzniecības mērķu sasniegšanu, vai paredzēt nosacījumus, kas nav saistīti ar ražošanu vai apstrādi.

40 Deleģētās regulas 2015/2446 33. pantā, kā tas ir interpretēts pārsūdzētajā spriedumā, esot ieviesta prezumpcija, kuru ir ļoti grūti atspēkot un saskaņā ar kuru gadījumā, ja pārcelšana sakrīt ar tirdzniecības politikas pasākuma noteikšanu, šī pasākuma apiešana ir šīs pārcelšanas galvenais iemesls, neņemot vērā tā ekonomisko pamatojumu.

41 Turklāt, ņemot vērā Deleģētās regulas 2015/2446 21. apsvērumā norādīto mērķi novērst importēto preču izcelsmes "manipulāciju" ar mērķi izvairīties no tirdzniecības politikas pasākumu piemērošanas, šīs deleģētās regulas 33. pants esot pretapiešanas klauzula, kas, tāpat kā nodokļu vai antidempinga maksājumu jomā, būtu jāinterpretē šauri. Šī tiesību norma attiecoties vienīgi uz pārcelšanu, kurai acīmredzami nebūtu nekādas jēgas attiecīgo tirdzniecības politikas pasākumu neesamības gadījumā, kā tas ir Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2016/1036 (2016. gada 8. jūnijs) par aizsardzību pret importu par dempinga cenām no valstīm, kas nav Eiropas Savienības dalībvalstis (OV 2016, L 176, 21. lpp.), 13. pantā.

42 Ar pirmā pamata otro daļu apelācijas sūdzības iesniedzējas norāda, ka Vispārējā tiesa Deleģētās regulas 2015/2446 33. pantu ir interpretējusi tādējādi, ka jebkāda uzņēmuma reakcija uz Savienības tirdzniecības politikas pasākumiem gandrīz neapstrīdami ir šīs tiesību normas pārkāpums.

43 Tā vietā, lai noteiktu, vai pārcelšanai bija pamatots iemesls, kas nav saistīts ar Savienības tirdzniecības politikas pasākumu apiešanu, Vispārējā tiesa praktiski esot atļāvusi Komisijai no jauna definēt izcelsmes valsti tā, lai tā atbilstu šo pasākumu mērķiem. Tā prasītājām esot uzlikusi pienākumu atspēkot prezumpciju par Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta pārkāpumu, lai gan saimnieciskās darbības subjekts var brīvi noteikt savu komercpolitiku, ņemot vērā komerciālās

efektivitātes apsvērumus, kā, piemēram, kad tas īsteno savas tiesības strukturēt savu darbību tā, lai samazinātu savu nodokļu parādu, kas esot atzītas 2006. gada 21. februāra sprieduma *Halifax* u.c. (C-255/02, EU:C:2006:121) 73. punktā.

44 Turklāt Vispārējā tiesa esot kļūdaini uzskatījusi, ka Deleģētās regulas 2015/2446 33. pants neierobežo uzņēmējdarbības brīvību, lai gan pārsūdzētajā spriedumā izmantotā interpretācija nepamatoti ierobežojot uzņēmumu brīvību izvēlēties savu ražošanas vietu. Tas, ka saskaņā ar Vispārējās tiesas argumentāciju jauni motociklu modeļi, kas tika būvēti tikai Taizemē, ir jāuzskata par tādiem, kuru izcelsme ir Amerikas Savienotajās Valstīs, esot šīs brīvības papildu ierobežojums.

45 Ar pirmā pamata trešo daļu apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka pārsūdzētajā spriedumā ir pieļauta tiesību kļūda attiecībā uz pierādījumu apjomu, kāds Komisijai būtu jāsasniedz, lai liktu saimnieciskās darbības subjektam pierādīt, ka tā darbības pārcelšana ir ekonomiski pamatota. Vispārējā tiesa esot pieļāvusi kļūdu, uzskatīdama, ka sakritība laikā starp tirdzniecības politikas pasākuma veikšanu un pārcelšanu ir pietiekama, lai pamatotu prezumpciju, saskaņā ar kuru pārcelšana nav ekonomiski pamatota. Ar savu argumentāciju tā esot kļūdaini interpretējusi 1989. gada 13. decembra sprieduma *Brother International* (C-26/88, EU:C:1989:637) 29. punktu.

46 Turklāt Vispārējā tiesa esot selektīvi interpretējusi jēdzienu "pieejamie fakti" Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta izpratnē, pamatodamās vienīgi uz veidlapu 8-K, lai pierādīšanas pienākumu uzliktu apelācijas sūdzības iesniedzējām. Tā kā šajā tiesību normā Vispārējai tiesai bija noteikts pienākums pārbaudīt visus pieejamos faktus, tā, neņemot vērā pierādījumus, kas radušies pēc šīs veidlapas publicēšanas, esot sagrozījusi šos pierādījumus un pieļāvusi acīmredzamu kļūdu vērtējumā. Ņemot vērā pastāvošos pierādījumus, Tiesai būtu jākonstatē, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi kļūdu, jo, lai gan attiecīgā tirdzniecības politikas pasākuma veikšana, protams, bija iemesls pārcelšanai, tā galvenais vai dominējošais mērķis ne obligāti bija izvairīties no šī pasākuma.

47 Komisija uzskata, ka pirmā pamata trešajā daļā izvirzītie argumenti par pierādījumu sagrozīšanu ir nepieņemami, jo apelācijas sūdzības iesniedzējas nav precīzi paskaidrojušas, kādas ir Vispārējās tiesas pieļautās kļūdas analīzē. Katrā ziņā šis pirmais pamats esot nepamatots.

Tiesas vērtējums

48 Ar apelācijas sūdzības pirmā pamata pirmajām divām daļām, kuras ir jāizskata kopā, apelācijas sūdzības iesniedzējas pārmet Vispārējai tiesai, ka tā ir kļūdaini interpretējusi Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta pirmajā daļā paredzēto kritēriju, saskaņā ar kuru ikvienu pārstrādes vai apstrādes darbību, kas veikta citā valstī vai teritorijā, uzskata par ekonomiski nepamatotu, "ja, pamatojoties uz pieejamajiem faktiem, tiek konstatēts, ka šīs darbības mērķis bija izvairīties no tādu pasākumu piemērošanas, kas minēti [Savienības Muitas] [k]odeksa 59. pantā" un kādi ir aplūkoti šajā lietā.

49 Pirmkārt, pārsūdzētā sprieduma 58. punktā Vispārējā tiesa šajā tiesību normā ietverto frāzi "šīs darbības mērķis bija izvairīties" interpretēja, ņemot vērā, ka jēdziens "mērķis" šajā frāzē ir lietots vienskaitlī, tādējādi, ka, lai gan izvēle pārcelt ražošanu var nebūt vērsta tikai uz to, lai izvairītos no tirdzniecības politikas pasākuma, šim mērķim tomēr ir jābūt noteicošajam. Pārsūdzētā sprieduma 62. punktā Vispārējā tiesa secināja, ka minētā tiesību norma jāinterpretē tādējādi, ka, ja,

pamatojoties uz pieejamajiem faktiskajiem apstākļiem, izrādās, ka pārcelšanas darbības galvenais vai dominējošais mērķis bijis izvairīties no Savienības tirdzniecības politikas pasākumu piemērošanas, jāuzskata, ka šī pārcelšana principā nevar būt ekonomiski pamatota.

50 Šajā interpretācijā nav pieļauta nekāda tiesību kļūda. It īpaši, pretēji tam, ko apgalvo apelācijas sūdzības iesniedzējas, Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta pirmā daļa nevar tikt interpretēta tādējādi, ka tā attiecas tikai uz pārcelšanu, kurai acīmredzami nebūtu nekādas nozīmes, ja nebūtu attiecīgo tirdzniecības politikas pasākumu.

51 Pirmkārt, ciktāl apelācijas sūdzības iesniedzējas pēc analoģijas atsaucas uz 2006. gada 21. februāra spriedumu *Halifax* u.c. (C-255/02, EU:C:2006:121), kura 73. punktā Tiesa pievienotās vērtības nodokļa jomā ir nospriedusi, ka saimnieciskās darbības subjektam ir atļauts savu darbību strukturēt tā, lai samazinātu savu nodokļu parādu, jākonstatē, ka, pat pieņemot, ka šo spriedumu pēc analoģijas varētu piemērot šajā lietā aplūkotajai situācijai, apelācijas sūdzības iesniedzēju arguments ir balstīts uz daļēju tā interpretāciju.

52 Pārsūdzētā sprieduma 62. punktā Vispārējā tiesa Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta pirmo daļu ir interpretējusi pēc analoģijas Tiesas sniegtajai interpretācijai attiecībā uz pievienotās vērtības nodokli 2006. gada 21. februāra sprieduma *Halifax* u.c. (C-255/02, EU:C:2006:121) 75. un 86. punktā, proti, ka ļaunprātīgas rīcības esamības konstatēšanai tostarp ir nepieciešams, lai no objektīvo elementu kopuma izrietētu, ka attiecīgo darījumu galvenais mērķis ir nodokļu priekšrocības iegūšana.

53 Otrkārt, Vispārējās tiesas pārsūdzētā sprieduma 62. punktā izmantotā interpretācija, saskaņā ar kuru izšķirošais kritērijs šī 33. panta piemērošanai ir darbības galvenais vai dominējošais mērķis, ir nepieciešama, lai nodrošinātu šīs tiesību normas lietderīgo iedarbību. Proti, tā lielā mērā zaudētu savu efektivitāti, ja tā būtu jāinterpretē kā tāda, kas nav piemērojama tikai tādēļ, ka papildus galvenajam vai dominējošajam mērķim izvairīties no Savienības tirdzniecības politikas pasākumu veikšanas pārvietošanai ir arī citi sekundāri mērķi.

54 Treškārt, attiecībā uz apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentu, saskaņā ar kuru Vispārējās tiesas veiktā Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta pirmās daļas interpretācija, ar kuru būtībā tiek apstiprināta Komisijas apstrīdētajā lēmumā izmantotā interpretācija, apdraud to darījumdarbības brīvību, jākonstatē, ka tās kritizē minētā sprieduma 184. punktu, kas formulēts Vispārējās tiesas atbildē uz analogu argumentu, kurš izvirzīts Vispārējā tiesā. Savukārt apelācijas sūdzības iesniedzējas savā apelācijas sūdzībā neatsaucas uz minētā sprieduma 183. punktu, kurā Vispārējā tiesa ir konstatējusi, ka tās nav precizējušas faktus, kas varētu pierādīt, ka apstrīdētais lēmums ir nesamērīgi ierobežojis to tiesības uz īpašumu vai darījumdarbības brīvību.

55 Turklāt pārsūdzētā sprieduma 184. punktā Vispārējā tiesa pakārtoti apgalvoja, ka apelācijas sūdzības iesniedzēju tiesību uz īpašumu vai darījumdarbības brīvības iespējamais ierobežojums, pat ja tas tiktu pierādīts, būtu nevis apstrīdētā lēmuma, bet Īstenošanas regulas 2018/886, ar kuru tika noteikti papildu muitas nodokļi, sekas.

56 Līdz ar to apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentācija par apgalvoto to darījumdarbības brīvības pārkāpumu ir neefektīva.

57 Ceturtkārt, pretēji tam, ko apgalvo apelācijas sūdzības iesniedzējas, no Deleģētās regulas 2015/2446 21. apsvēruma, kurā ir norādīts, ka būtu jānovērš jebkāda importēto preču izcelsmes "manipulācija" ar nolūku izvairīties no tirdzniecības politikas pasākumu piemērošanas,

nevar secināt, ka šīs deleģētās regulas 33. panta pirmā daļa būtu jāinterpretē tādējādi, ka tā attiecas vienīgi uz pārcelšanu, kurai acīmredzami nebūtu nekādas jēgas, ja nebūtu attiecīgo tirdzniecības politikas pasākumu, kā tas būtu attiecībā uz antidempinga maksājumu "apiešanu", kas definēta Regulas 2016/1036 13. pantā.

58 Vispirms – no šīs pēdējās minētās tiesību normas nevar gūt nekādu informāciju, lai interpretētu Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta pirmo daļu, jo tā attiecas uz citu jomu un ir formulēta ļoti atšķirīgi no šī 33. panta formulējuma, kurā nav ne jēdziena "apiešana", ne detalizētas definīcijas, ko Regulas 2016/1036 13. pants sniedz šim jēdzienam.

59 Turpinājumā – jānorāda, ka šīs deleģētās regulas 21. apsvērumā ietvertā frāze "[jebkādas] manipulācijas" var attiekties uz plašu brīvprātīgu darbību klāstu, kuru rezultātā tiek mainīta importēto preču izcelsme. No paša šī apsvēruma formulējuma izriet, ka dažas no šīm darbībām ir darbības, kas jāveic ar nolūku izvairīties no tirdzniecības politikas pasākumu piemērošanas. Taču norāde uz šo mērķi, turklāt nenorādot uz tā ekskluzīvo raksturu, būtu lieka un tai nebūtu lietderīgas iedarbības, ja jēdziens "manipulācija" tiktu interpretēts tādējādi, ka tas jau pats par sevi attiecas tikai uz darbībām, kurām nav cita mērķa kā vien izvairīties no tādu Savienības tirdzniecības politikas pasākumu piemērošanas, kuri izriet no Īstenošanas regulas 2018/886.

60 Visbeidzot, tā kā Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta pirmajā daļā nav ietverts jēdziens "manipulācija", tas katrā ziņā neļauj interpretēt šo tiesību normu veidā, kas nebūtu saderīgs ar tās formulējumu un sistēmu. Apelācijas sūdzības iesniedzēju piedāvātā interpretācija ne tikai nekādi nav pamatota ar minētās tiesību normas formulējumu un sistēmu, bet arī apdraudētu tās lietderīgo iedarbību, kā tas ir norādīts šī sprieduma 53. punktā.

61 No iepriekš minētā izriet, ka Vispārējā tiesa nav pieļāvusi kļūdu, pārsūdzētā sprieduma 58. un 62. punktā nospriezdama, ka izšķirošais kritērijs Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta piemērošanai ir attiecīgās darbības galvenais vai dominējošais mērķis.

62 Otrkārt, pamatojoties uz šo interpretāciju, Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 63. punktā uzskatīja – ja, pamatojoties uz pieejamajiem faktiem, izrādās, ka pārcelšanas galvenais vai dominējošais mērķis ir izvairīties no Savienības tirdzniecības politikas pasākumu piemērošanas, attiecīgajam saimnieciskās darbības subjektam ir jāsniedz pierādījumi, ka pārcelšanas darbības galvenais vai dominējošais mērķis brīdī, kad ticis pieņemts lēmums attiecībā uz to, nav bijis izvairīties no šo pasākumu piemērošanas. Vispārējā tiesa uzskata, ka šāds pierādījums atšķiras no minētās pārcelšanas ekonomiskā pamatojuma vai ekonomiskās racionalitātes *a posteriori* meklēšanas.

63 Ar šo argumentāciju Vispārējā tiesa nekādā ziņā nav noteikusi neapstrīdamu prezumpciju vai vismaz tādu, kuru ir ļoti grūti apstrīdēt. Gluži pretēji, tā ir tikai izdarījusi secinājumus no fakta, ka attiecīgā darījuma galvenais vai dominējošais mērķis var tikt pierādīts, pamatojoties uz objektīviem elementiem, proti, pieejamajiem faktiem.

64 Proti, no Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta pirmās daļas skaidrā formulējuma izriet, ka šī tiesību norma piemērojama tikai tad, ja pieejamie fakti apliecina, ka attiecīgā uzņēmuma rīcības mērķis bijis izvairīties no konkrētā tirdzniecības politikas pasākuma piemērošanas. Tātad tikai gadījumā, ja tas tā patiešām ir, kompetentajām iestādēm saskaņā ar šo tiesību normu ir pienākums uzskatīt šo darbību par ekonomiski nepamatotu.

65 Šādā gadījumā vai nu nepastāv faktiskie apstākļi, kas pierādītu, ka minētās darbības galvenais vai dominējošais mērķis ir cits mērķis, un tādā gadījumā Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta piemērošana ir obligāta, vai arī šādi faktiskie apstākļi pastāv, bet kompetento iestāžu rīcībā to nav. Šajā kontekstā ir pamatoti, ka attiecīgais uzņēmums ir vispiemērotākais vai pat vienīgais, kurš var sniegt informāciju par šiem faktiskajiem apstākļiem, un tam ir jāsniedz šī informācija kompetentajām iestādēm.

66 Šajā ziņā Deleģētās regulas 2015/2446 33. pantā nav definēta neviena īpaša raksturiezīme, kādai ir jābūt "pieejamajiem" faktiem, it īpaši laika ziņā. Līdz ar to nav izslēgts, ka faktiskie apstākļi kļūst "pieejami" pēc lēmuma veikt attiecīgo darbību pieņemšanas vai pat pēc šīs darbības īstenošanas. Tomēr minētās darbības galvenais vai dominējošais mērķis var tikt novērtēts tikai – vēlākais – brīdī, kad pieņemts lēmums veikt darbību, kā to apstiprina frāzes "mērķis bija izvairīties no [..] piemērošanas" lietojums pagātnes formā. Turklāt nav iespējams, ka šo lēmumu būtu ietekmējuši vēlāki apsvērumi.

67 Treškārt, pretēji apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentācijai no Vispārējās tiesas apsvērumiem neizriet, ka Komisijai ir atļauts veikt darbības mērķu subjektīvu vērtējumu vai prezumēt šo mērķu attiecīgo nozīmīgumu.

68 Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta pirmajā daļā, protams, ir noteikts pienākums identificēt subjektīvu elementu, proti, nolūku izvairīties no tirdzniecības politikas pasākuma piemērošanas. Tomēr šis noteikums ir vērsts uz to, lai, pamatojoties uz pieejamajiem faktiem, noteiktu objektīvi pārbaudītās darbības galveno vai dominējošo mērķi. Līdz ar to, kā norādīts pārsūdzētā sprieduma 75. punktā, konstatējumam par nolūku izvairīties no tirdzniecības politikas pasākuma piemērošanas izšķirošo raksturu ir jābūt balstītam uz objektīviem pierādījumiem.

69 Šajā ziņā Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta pirmajā daļā ir būtiskas atšķirības salīdzinājumā ar Kopienas Muitas kodeksa 25. pantu, kurā, atsaucoties uz attiecīgo darbību, bija lietota frāze "vienīgais nolūks ir apiet [..] pastāvošos noteikumus" un kurā bija paredzēta iespēja izmantot prezumpciju, lai konstatētu šādu mērķi. Līdz ar to nepastāv nekāda nesaderība starp pārsūdzēto spriedumu un likumdevēja vēlmi atcelt šo pēdējo minēto tiesību normu.

70 No iepriekš minētajiem konstatējumiem izriet, ka Kopienas Muitas kodeksa 25. panta nesaderība ar Līguma par izcelsmes noteikumiem 2. pantu, uz ko atsaucas apelācijas sūdzības iesniedzējas, nevar tikt uzskatīta par atbilstošu, lai novērtētu pārsūdzētajā spriedumā sniegto Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta pirmās daļas interpretāciju. Proti, šis apelācijas sūdzības iesniedzēju arguments ir balstīts uz pieņēmumu, ka Vispārējā tiesa šī 33. panta pirmajā daļā ietverto objektīvo kritēriju ir pārveidojusi par subjektīvu kritēriju. Kā konstatēts šī sprieduma 67. un 68. punktā, šī premisa ir kļūdaina.

71 Ņemot vērā iepriekš minēto, apelācijas sūdzības pirmā pamata abas pirmās daļas ir jānoraida.

72 Pirmā pamata trešā daļa attiecas uz pierādīšanas noteikumiem, kas paredzēti pārsūdzētā sprieduma 70. un 71. punktā. 70. punktā Vispārējā tiesa konstatēja sakritību laikā starp Īstenošanas regulas 2018/886, ar kuru tika ieviesti papildu muitas nodokļi, stāšanos spēkā un paziņojumu par attiecīgo pārcelšanas darbību. Atsaucoties uz 1989. gada 13. decembra sprieduma *Brother International* (C-26/88, EU:C:1989:637) 29. punktu, Vispārējā tiesa uzskatīja, ka šāda sakritība laikā var pamatot pieņēmumu, saskaņā ar kuru pārcelšanas mērķis ir izvairīties no tirdzniecības politikas pasākumu piemērošanas.

73 Pārsūdzētā sprieduma 71. punkta pirmajā teikumā Vispārējā tiesa norādīja, ka no šī 29. punkta izriet, ka, ja pastāv šāda sakritība laikā, attiecīgajam saimnieciskās darbības subjektam ir jāiesniedz pierādījumi par citu saprātīgu iemeslu – kas nav iemesls, lai izvairītos no sekām, kuras izriet no attiecīgajiem noteikumiem, – attiecībā uz ražošanas darbību veikšanu valstī, uz kuru tika pārcelta ražošana.

74 Šajā ziņā jānorāda, ka pārsūdzētā sprieduma 70. un 71. punktā nav neievērota 1989. gada 13. decembra sprieduma *Brother International* (C-26/88, EU:C:1989:637) 29. punkta, uz kuru apelācijas sūdzības iesniedzējas ir atsaukušās Vispārējā tiesā, nozīme. Tiesa 29. punktā nosprieda, ka gadījumā, ja starp atbilstošā tiesiskā regulējuma stāšanos spēkā un preces sastāvdaļu montāžas pārcelšanu pastāv sakritība laikā, attiecīgajam saimnieciskās darbības subjektam ir jāiesniedz pierādījumi par pamatotu šīs pārcelšanas iemeslu, lai atspēkotu pieņēmumu, saskaņā ar kuru minētā pārcelšana tika veikta, lai izvairītos no sekām, kas izriet no šī tiesiskā regulējuma.

75 Protams, 29. punktā ir ietverta Padomes Regulas (EEK) Nr. 802/68 (1968. gada 27. jūnijs) par preču izcelsmes jēdziena vienotu definīciju (OV 1968, L 148, 1. lpp.) 6. panta interpretācija. Šī tiesību norma būtībā atbilst Kopienas Muitas kodeksa 25. pantam, kuram, kā norādīts šī sprieduma 69. punktā, ir raksturīgas būtiskas atšķirības no Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta pirmās daļas, jo tajā bija skaidri paredzēta iespēja izmantot pieņēmumu.

76 Ņemot to vērā, Vispārējās tiesas apsvērumos nav pieļauta kļūda, jo Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta pirmajā daļā ir prasīts, pamatojoties uz pieejamajiem faktiem, noteikt darbības mērķi, kas ir jāinterpretē kā galvenais vai dominējošais mērķis, kā to pārsūdzētā sprieduma 58. un 62. punktā pamatoti nospriedusi Vispārējā tiesa.

77 Sprieduma 70. punktā Vispārējā tiesa ir balstījusies uz pieejamajiem faktiem, minot gan *Harley-Davidson* norādīto tās ražošanas pārcelšanas mērķi veidlapā 8-K, gan sakritību laikā starp Īstenošanas regulas 2018/886 stāšanos spēkā un šīs pārcelšanas darbības paziņošanu.

78 Tādējādi pārsūdzētā sprieduma 70. punktā Vispārējā tiesa tostarp konstatēja: veidlapā 8-K vienīgi norādot, ka, pārceldama savu ražošanu, tā vēlējās "izvairīties no tarifu sloga", kas rodas no papildu muitas nodokļu stāšanās spēkā, *Harley-Davidson* galvenais vai dominējošais mērķis bija izvairīties no šo tirdzniecības politikas pasākumu piemērošanas. Vispārējā tiesa šajā ziņā uzsvēra, ka no veidlapas 8-K priekšmeta un satura skaidri izriet, ka tā, datēta ar 2018. gada 25. jūniju, tika publicēta nekavējoties, reaģējot uz Īstenošanas regulas 2018/886 publicēšanu – tikai piecas dienas pēc minētās publicēšanas un trīs dienas pēc šīs īstenošanas regulas stāšanās spēkā.

79 Pamatojoties uz šiem elementiem, Vispārējā tiesa, nepārkāpjot Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta pirmo daļu, varēja uzskatīt, ka pirmšķietami ir pierādīts, ka attiecīgās pārcelšanas mērķis bija izvairīties no tirdzniecības politikas pasākumu piemērošanas. Tādējādi attiecīgajam saimnieciskās darbības subjektam bija jāiesniedz pierādījumi par citu pamatotu iemeslu, kas būtu apliecinājis, ka darbības galvenais vai dominējošais mērķis nav saistīts ar šo mērķi.

80 Attiecībā uz to, ka Vispārējā tiesa esot sagrozījusi pierādījumus, jākonstatē, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas patiesībā lūdz no jauna izvērtēt pierādījumus, pietiekami precīzi nenorādot Vispārējai tiesai pārmesto sagrozīšanu un nepierādot kļūdas analīzē, kuru dēļ atbilstoši apelācijas sūdzību iesniedzēju vērtējumam minētā tiesa esot pieļāvusi šo sagrozīšanu. Līdz ar to šāds iebildums apelācijas stadijā nav pieņemams (šajā nozīme skat. spriedumu, 2023. gada 8. jūnijs, *Severstal* un *NLMK*/Komisija, C-747/21 P un C-748/21 P, EU:C:2023:459, 52. punkts).

81 No visa iepriekš minētā izriet, ka jānoraida arī apelācijas sūdzības pirmā pamata trešā daļa un līdz ar to šis pamats jānoraida kopumā.

Par otro pamatu, kas attiecas uz Savienības Muitas kodeksa 62. pantā paredzētā pilnvarojuma robežu pārsniegšanu

Lietas dalībnieku argumenti

82 Ar otro pamatu, kas izvirzīts pakārtoti, apelācijas sūdzības iesniedzējas pārmet Vispārējai tiesai tiesību kļūdu, kas esot pieļauta pārsūdzētā sprieduma 86.–90. punktā. Deleģētās regulas 2015/2446 33. pants, kā tas ir interpretēts pārsūdzētajā spriedumā, pārkāpjot LESD 290. pantu, jo tas groza dažus būtiskus Savienības Muitas kodeksa 60. panta 2. punkta elementus.

83 Šī interpretācija aizstājot minētajā 60. panta 2. punktā paredzēto objektīvo kritēriju, kas balstīts uz darbības ekonomisko pamatojumu, ar subjektīvu kritēriju, kas balstīts uz saimnieciskās darbības subjekta nolūku. Minētā interpretācija nozīmējot, ka tiek atzīts, ka Komisija ir izdarījusi politisku izvēli, kas ir pretrunā likumdevēja politiskajai izvēlei, kura, atceļot Kopienas Muitas kodeksa 25. pantu, bija atteikties no šī subjektīvā kritērija. Tāda pati interpretācija apdraudot tiesību normu hierarhiju un tiesisko drošību, jo deleģētajā aktā tiktu radītas atšķirīgas tiesības salīdzinājumā ar leģislatīvo aktu.

84 Komisija apstrīd šos argumentus.

Tiesas vērtējums

85 Otrais pamats ir vērsts uz to, lai tiktu konstatēts Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta, kā to ir interpretējusi Vispārējā tiesa, prettiesiskums.

86 Tā kā Savienības tiesību normas nevar tikt uzskatītas par spēkā neesošām, ja tās var interpretēt tādējādi, ka tiek nodrošināta to atbilstība augstāka spēka tiesību normām (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2023. gada 16. novembris, *Ligue des droits humains* (Uzraudzības iestādes veikta datu apstrādes pārbaude), C-333/22, EU:C:2023:874, 57. punkts), šo pamatu var saprast tikai kā tādu, ar kuru būtībā tiek apstrīdēta Vispārējās tiesas sniegtā Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta pirmās daļas interpretācija.

87 Ņemot to vērā, prasītāju argumentācija ir balstīta uz premisu, ka Vispārējā tiesa Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta pirmo daļu ir interpretējusi kā tādu, kas ietver subjektīvu kritēriju. Taču šā sprieduma 67. un 68. punktā izklāstīto iemeslu dēļ šī premisa ir kļūdaina.

88 Līdz ar to otrais pamats ir jānoraida kā nepieņemams.

Par trešo pamatu, kas attiecas uz labas pārvaldības principa pārkāpumu

Lietas dalībnieku argumenti

89 Trešajam apelācijas sūdzības pamatam ir divas daļas.

90 Pirmajā daļā apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka Vispārējā tiesa ir pieļāvusi tiesību kļūdu, pārsūdzētā sprieduma 166.–169. punktā nospriežot, ka Komisijas pieļautais tiesību tikt uzklausītam pārkāpums nav pamats apstrīdētā lēmuma atcelšanai. No 2017. gada 21. septembra sprieduma *Feralpi*/Komisija (C-85/15 P, EU:C:2017:709) 46. punkta un 2019. gada 16. janvāra sprieduma Komisija/*United Parcel Service* (C-265/17 P, EU:C:2019:23) 56. punkta izrietot, ka šīs tiesības ir būtisks procedūras noteikums. Izšķirošais jautājums esot tas, vai attiecīgajam uzņēmumam varēja būt kaut neliela iespēja labāk nodrošināt savu aizstāvību.

91 Šajā lietā šis kritērijs esot izpildīts, jo apelācijas sūdzības iesniedzējas esot varējušas sniegt daudzus Vispārējā tiesā iesniegtus faktiskus pierādījumus par to, ka pārcelšana bija ekonomiski pamatota. Būtu jāņem vērā arī pierādīšanas pienākuma pāreja, kas izriet no pieņēmuma, kas noteikts, piemērojot Deleģētās regulas 2015/2446 33. pantu.

92 Pat ja Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta pareiza piemērošana šajā lietā esot atkarīga vienīgi no tiesību jautājumiem, ko apelācijas sūdzības iesniedzējas apstrīd, ievērojot pārsūdzētā sprieduma 64. un 72. punktu, tiesības izvirzīt juridiskus argumentus esot daļa no tiesībām tikt uzklausītam, it īpaši ņemot vērā viedokļu atšķirības starp Komisiju un Beļģijas iestādēm un Komisijas atteikumu sniegt formālu atzinumu par Deleģētās regulas 2015/2446 33. panta interpretāciju.

93 Ar trešā pamata otro daļu apelācijas sūdzības iesniedzējas apgalvo, ka Vispārējā tiesa ir kļūdaini interpretējusi tiesiskās paļāvības un tiesiskās drošības principus, kā arī tiesības uz labu pārvaldību.

94 Pirmkārt, Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 145.–147. punktā neesot ņēmusi vērā 1982. gada 3. marta sprieduma *Alpha Steel*/Komisija (14/81, EU:C:1982:76) 10.–12. punktu un 1997. gada 17. aprīļa sprieduma *de Compte*/Parlaments (C-90/95 P, EU:C:1997:198) 35.–38. punktu, no kuriem izrietot, ka tiesību akta nesaderība ar Savienības tiesībām nav absolūts šķērslis tiesiskās paļāvības principa piemērošanai. Šajā ziņā izšķirošais jautājums esot tas, vai ar šo aktu indivīdam tiek piešķirta priekšrocība.

95 Šajā lietā SII lēmumi esot radījuši tiesisko paļāvību, uz kuras pamata tika pieņemti nozīmīgi komerclēmumi ar ilgtermiņa sekām. Līdz ar to apstrīdētais lēmums esot bijis jāpieņem saprātīgā termiņā. Tā kā SII lēmumi saskaņā ar Savienības Muitas kodeksa 33. panta 3. punktu ir spēkā trīs gadus, to atcelšana aptuveni divus gadus pēc to pieņemšanas acīmredzami pārkāptu tiesiskās drošības principu un radītu kaitējumu apelācijas sūdzības iesniedzējām. Turklāt Deleģētās regulas 2015/2446 33. pants nevar tikt kvalificēts kā "precīzs", jo šāda kvalifikācija būtu pretrunā Komisijas veiktās SII lēmumu atcelšanas novitātei.

96 Otrkārt, pārsūdzētā sprieduma 175. un 176. punktā ietvertā analīze par Komisijas veiktās procedūras ilgumu neesot juridiski pamatota. Šajā ziņā Vispārējai tiesai esot bijis jāņem vērā lietas nozīmīgums attiecīgajai personai. Atbilstošais laikposms esot laikposms no 2019. gada 31. janvāra, kas ir datums, kad notika Komisijas pirmās apspriedes Beļģijas iestādēm, vai, pakārtoti, 2019. gada 24. jūnija, kas ir datums, kad Beļģijas iestādes pieņēma pirmos divus SII lēmumus, no vienas puses, un līdz 2021. gada 7. aprīlim, kas ir datums, kurā publicēts apstrīdētais lēmums, no otras puses. Apstrīdētā lēmuma pieņemšanas procedūras ilgums, proti, 21 vai 26 mēneši, neesot attaisnojams, ņemot vērā apgalvoto SII lēmumu prettiesiskuma acīmredzamo raksturu. Katrā ziņā šāds ilgums ievērojami pārsniedzot to, kas ir pieņemams.

97 Tiesību uz labu pārvaldību un Savienības tiesību vispārējā principa, saskaņā ar kuru ir jārīkojas saprātīgā termiņā, pārkāpums neatkarīgi no tā, vai šī kavēšanās ir vai nav izraisījusi tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, liekot atcelt gan pārsūdzēto spriedumu, gan apstrīdēto lēmumu, jo Komisijai esot liegts rīkoties novēloti.

98 Komisija apstrīd šos argumentus.

Tiesas vērtējums

99 Trešā pamata pirmā daļa attiecas uz pārsūdzētā sprieduma 166.–169. punktu, kuros Vispārējā tiesa, atzīdama, ka Komisija nav izpildījusi savu pienākumu uzklausīt apelācijas sūdzības iesniedzējas pirms apstrīdētā lēmuma pieņemšanas, nosprieda, ka šis pārkāpums nav pietiekams, lai atceltu šo lēmumu. Šādi rīkojoties, Vispārējā tiesa, pēc apelācijas sūdzības iesniedzēju domām, ir piemērojusi kritērijus, kas atšķiras no tiem, kuri izriet no Tiesas judikatūras.

100 Šajā ziņā pārsūdzētā sprieduma 162. punktā Vispārējā tiesa ir atsaukusies uz Tiesas judikatūru, saskaņā ar kuru, lai tiesību tikt uzklausītam pārkāpums varētu izraisīt attiecīgā akta atcelšanu, ir jāpastāv iespējai, ka administratīvā procedūra varētu būt novedusi pie cita rezultāta (spriedums, 2022. gada 5. maijs, *Zhejiang Jiuli Hi-Tech Metals*/Komisija, C-718/20 P, EU:C:2022:362, 49. punkts). Šis kritērijs būtībā ir atgādināts arī pārsūdzētā sprieduma 167. punktā.

101 Pēc analoģijas atsaucoties uz 2006. gada 29. jūnija sprieduma *SGL Carbon*/Komisija (C-308/04 P, EU:C:2006:433) 98. punktu, Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 162. punktā arī uzskatīja, ka prasītājam ir jāsniedz pierādījumi, iesniedzot konkrētus pierādījumus vai vismaz pietiekami ticamus un precīzus argumentus vai norādes, ka Komisijas lēmums varēja būt citāds, tādējādi ļaujot konkrēti raksturot tiesību uz aizstāvību aizskārumu.

102 Šādi rīkodamās, Vispārējā tiesa ir pareizi identificējusi atbilstošo Tiesas judikatūru attiecībā uz ikvienas personas tiesībām tikt uzklausītai, pirms tiek veikts kāds individuāls pasākums, kas to varētu nelabvēlīgi ietekmēt, kā tas izriet no Pamattiesību hartas 41. panta 2. punkta a) apakšpunkta.

103 Proti, pirmkārt, 2017. gada 21. septembra sprieduma *Feralpi*/Komisija (C-85/15 P, EU:C:2017:709), uz kuru balstās prasītājas, 46. punktā ir atsauce uz tiesībām uz uzklausīšanu, kas ir paredzētas Komisijas Regulas (EK) Nr. 773/2004 (2004. gada 7. aprīlis) par lietas izskatīšanu saskaņā ar [LESD 101. un 102.] pantu, ko vada Komisija (OV 2004, L 123, 18. lpp.), īpašajā kontekstā.

104 Otrkārt, lai panāktu apstrīdētā tiesību akta atcelšanu, pamatojoties uz LESD 263. pantu, personai, kura atsaucas uz savu tiesību uz aizstāvību pārkāpumu, ir jāpierāda, ka pastāv iespēja, ka administratīvajam procesam, kura rezultātā tika pieņemts šis akts, varētu būt bijis atšķirīgs rezultāts (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2018. gada 26. septembris, *Infineon Technologies* /Komisija, C-99/17 P, EU:C:2018:773, 79. punkts un tajā minētā judikatūra). Šajā ziņā, lai gan personai, kas atsaucas uz šādu pārkāpumu, nevar prasīt pierādīt, ka šāda pārkāpuma neesamības gadījumā attiecīgajam aktam būtu tās interesēm labvēlīgāks saturs, tai tomēr ir konkrēti jāpierāda, ka šādu iespēju nevar pilnībā izslēgt (spriedums, 2023. gada 28. septembris, *Changmao Biochemical Engineering*/Komisija, C-123/21 P, EU:C:2023:708, 170. punkts un tajā minētā judikatūra).

105 Piemērojot šo kritēriju, Vispārējā tiesa, pārsūdzētā sprieduma 166. punktā konstatēdama apelācijas sūdzības iesniedzēju tiesību tikt uzklausītām pārkāpumu, nav pieļāvusi tiesību kļūdu, 167.–170. punktā uzskatīdama, ka faktiskie pierādījumi par to, ka pārcelšana ir "ekonomiski pamatota" sagaidāmā ekonomiskās efektivitātes pieauguma dēļ, nevar radīt iespēju, ka administratīvā procesa rezultāts varētu būt bijis citāds.

106 Proti, šajā ziņā jānorāda, ka minētā sprieduma 170. punktā, uz kuru šī apelācijas sūdzība neattiecas tieši un kurā ir atsauce uz tā paša sprieduma 65. un 66. punktu, Vispārējā tiesa nosprieda, ka apelācijas sūdzības iesniedzējas nav iesniegušas Vispārējai tiesai konkrētus pierādījumus, kas varētu apliecināt, ka attiecīgā pārcelšana galvenokārt bija pamatota ar apsvērumiem, kas nav saistīti ar Īstenošanas regulā 2018/886 paredzēto papildu muitas nodokļu ieviešanu.

107 Šādos apstākļos trešā pamata pirmā daļa ir jānoraida.

108 Trešā pamata otrā daļa attiecas uz tiesiskās paļāvības principa pārkāpumu un apelācijas sūdzību iesniedzēju tiesību uz labu pārvaldību pārkāpumu, kas izrietot no Komisijas īstenotās procedūras ilguma.

109 Pirmkārt, pārsūdzētā sprieduma 144. punktā Vispārējā tiesa konstatēja – un tas šajā apelācijas sūdzībā nav apstrīdēts –, ka SII lēmuma, kas pieņemts, piemērojot Savienības Muitas kodeksa 33. pantu, mērķis un sekas nevar būt galīga garantija saimnieciskās darbības subjektam, ka šajā lēmumā minēto preču izcelsme vēlāk netiks grozīta, ņemot vērā, ka saskaņā ar šī kodeksa 34. panta 11. punktu Komisija var pieņemt lēmumus, pieprasot dalībvalstīm atcelt SII lēmumus, lai nodrošinātu pareizu un vienveidīgu preču tarifu klasifikāciju vai izcelsmes noteikšanu.

110 Šādi rīkodamās, Vispārējā tiesa ir pareizi interpretējusi Savienības Muitas kodeksa 33. pantu un 34. panta 11. punktu, turklāt apelācijas sūdzības iesniedzējas to šajā apelācijas sūdzībā nav kritizējušas. Šī interpretācija ir pietiekams pamats, lai noraidītu pirmajā instancē izvirzītos argumentus par tiesiskās paļāvības principa pārkāpumu. Līdz ar to, kā secinājumu 105. punktā norādījusi ģenerāladvokāte, motīviem, ar kuriem Vispārējā tiesa pārsūdzētā sprieduma 145.–147. punktā ir noraidījusi šo argumentāciju, ir pakārtots raksturs salīdzinājumā ar šī sprieduma 144. punktā ietvertajiem motīviem. Tātad apelācijas sūdzības iesniedzēju kritika attiecībā uz minētā sprieduma 145.–147. punktu ir jānoraida kā neefektīva.

111 Otrkārt, pārsūdzētā sprieduma 164. punktā Vispārējā tiesa, pamatojoties uz Tiesas judikatūru, atgādināja, ka procedūras ilguma saprātīgums ir jāvērtē, ņemot vērā katras lietas konkrētos apstākļus. Strīda nozīme ieinteresētajai personai, protams, ir viens no šiem apstākļiem, bet runa ir tikai par vienu no vairākiem apstākļiem (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2022. gada 12. maijs, *Klein*/Komisija, C-430/20 P, EU:C:2022:377, 72. punkts un tajā minētā judikatūra), kas Vispārējai tiesai ir jāizvērtē kā faktiskais elements.

112 Turklāt procedūras saprātīgais ilgums nevar tikt noteikts, atsaucoties uz precīzu, abstrakti noteiktu maksimālo robežu (spriedums, 2022. gada 12. maijs, *Klein*/Komisija, C-430/20 P, EU:C:2022:377, 86. punkts). Tas pats attiecas uz sākumpunkta noteikšanu šī ilguma aprēķināšanai, ja, kā tas ir šajā lietā, piemērojamajās tiesību normās nav precīzu norāžu.

113 Šajā kontekstā apelācijas sūdzības iesniedzēju argumentiem varētu piekrist tikai tad, ja tiktu pierādīts, ka Vispārējā tiesa ir sagrozījusi faktus. Taču apelācijas sūdzības iesniedzējas neatsaucas uz šādu sagrozīšanu, būtībā tikai lūdzot no jauna izvērtēt faktus, bet tas neietilpst Tiesas

kompetencē apelācijas tiesvedībā (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2024. gada 12. septembris, *Anglo Austrian AAB*/ECB un *Far-East*, C-579/22 P, EU:C:2024:731, 147. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra).

114 Šādos apstākļos trešā pamata otrā daļa arī ir jānoraida. Līdz ar to šis pamats ir jānoraida kopumā.

115 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, tā kā neviens no apelācijas sūdzības pamatiem nav apmierināts, apelācijas sūdzība ir jānoraida.

Par tiesāšanās izdevumiem

116 Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 184. panta 2. punktu, ja apelācijas sūdzība nav pamatota, Tiesa lemj par tiesāšanās izdevumiem.

117 Atbilstoši šī reglamenta 138. panta 1. punktam, kas piemērojams apelācijas tiesvedībā, pamatojoties uz tā 184. panta 1. punktu, lietas dalībniekam, kuram spriedums ir nelabvēlīgs, piespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus, ja to ir prasījis lietas dalībnieks, kuram spriedums ir labvēlīgs.

118 Tā kā apelācijas sūdzības iesniedzējām spriedums ir nelabvēlīgs, tām jāpiespriež atlīdzināt tiesāšanās izdevumus apelācijas tiesvedībā saskaņā ar Komisijas prasījumiem.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (ceturtā palāta) nospriež:

1) **Apelācijas sūdzību noraidīt.**

2) ***Harley-Davidson Europe Ltd*** **un** ***Neovia Logistics Services International NV*** **sedz savus, kā arī atlīdzina Eiropas Komisijas tiesāšanās izdevumus.**

[Paraksti]